

АГРАР МУНОСАБАТЛАР ВА АГРОБИЗНЕС 10 мавзу

РЕЖА

10.1. Аграр муносабатлар ва уларнинг хусусиятлари.

10.2. Рента муносабатлари. Рента турлари.

10.3.Ижара ҳақи. Ер баҳоси. Аграр соҳа муаммолари

10.4. Агробизнес ва унинг турлари. Агросаноат мажмуаси ва унинг таркиби. Агросаноат интеграцияси.

**Ерга егалик қилиш ва
ундан фойдаланиш
хусусиятларига кўра
таркиб топган
иқтисодий
мунособатлар – аграр
муносабатлар
дейилади.**

АГРАР МУНОСАБАТЛАР

Субъектлари

Ер эгалари

*Хўжалик
юритувчи*

Меҳнат қилувчилар

Объектлари

ЕР

ЕРНИНГ ИҚТИСОДИЙ РЕСУРС СИФАТИДА ҲУСУСИЯТЛАРИ

Ер хўжалик юритиш объекти

Ернинг миқдори ўзгармас

Ерни жойдан жойга кўчириб бўлмайди

Ер таклифи ноэластик

**Ердан ташқарида фаолият юритиб
бўлмайди**

Ердан
фойдаланганлик
учун унинг эгасига
тўланадиган хақ
рента дейилади

РЕНТА ТУРЛАРИ

МУТЛОҚ РЕНТА

ДИФФЕРЕНЦИАЛ
РЕНТА

МОНОПОЛ РЕНТА

*Мутлоқ ёки абсолют
рента ер ва бошқа
табиий ресурслардан
фойдаланганлик учун
тўланадиган ҳақ*

**Монопол рента алохида
табший иқлим
шароитига эга бўлган,
ўта ноёб махсулотлар
етиштирадиган
ерлардан тўланадиган
хақ.**

Дифференциал рента – ер майдонларининг унумдорлигидаги ва жойлашган жойидаги фарқлар натижасида вужудга келадиган қўшимча соф даромад

**Дифференциал
рента I**

Ерларнинг табиий унумдорлиги фарқлари натижасида вужудга келадиган қўшимча соф даромад

**Дифференциал
рента II**

Ерларнинг иқтисодий унумдорлигини ошириш натижасида вужудга келадиган қўшимча соф даромад

Дифференциал рента I нинг ҳосил бўлиши

Ер участкаси	Ижтимоий ишлаб чиқариш харажатлари (сўм),	Ўртача фойда (сўм)	Ижтимоий қиймат (сўм)	Ялпи маҳсул от (тонна)	Маҳсулотнинг индивидуал қиймати (сўм)	Ижтимоий қиймат бозор нархи (сўм)	Ялпи сотилган маҳсулот (сўм)	Дифференциал рента I (сўм)
А	8000	2000	10000	20	500	500	10000	-
Б	8000	2000	10000	25	400	500	12500	2500
В	8000	2000	10000	30	333	500	15000	5000

Дифференциал рента II нинг ҳосил бўлиши

Ишлаб чиқариш даври	Ишлаб чиқариш харажатлари (сўм)	Ялпи маҳсулот (тонна)	1 тонна маҳсулотнинг индивидуал қиймати (сўм)	1 тонна маҳсулотнинг ижтимоий қиймати (сўм)	Сотилган маҳсулот суммаси сўм	Қўшимча маҳсулот, яъни дифференциал рента II, (сўм)
Биринчи йил	10000	20	500	500	10000	-
Иккинчи йил	15000	40	375	500	20000	10000

ИЖАРА МУНОСАБАТЛАРИ

Мулкдан хақ тўлаш шарти биланмаълум муддудт фойдаланиш юзасидан келиб чиқадиган муносабатлар ижара муносабатларидир.

ЕР БАХОСИ

*Ер бахоси шу ердан
олинадиган ижара
хақиға тўғри
пропорционал ва банк
фоизи ставкасига
тескари
пропорционалдир*

Агросаноат мажмуаси қишлоқ ҳо жалик
маҳсулотларини ишлаб чиқариш, уларни
тайёрлаш, қайта ишлаш, сақлаш ва тайёр
тайёр маҳсулотни истемолчиларга етказиб
бериш билан боғлиқ тармоқлар
йиғиндисидир. Агросаноат мажмуасининг
асосий вазифаси аҳолининг озиқ -овқат
маҳсулотлари ва ҳалқ истемоли товарларига
бўлган эҳтиёжларини тўлароқ ва
самаралироқ қондиришдан иборат.

*Агросаноат мажмуасини ислоҳ қилиш қуйидаги
принципларга асосланиши лозим:*

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий масалалари давлат аграр сиёсатини тасирида ҳал қилинади

Қишлоқ жойларидаги давлат корхоналарини ишлаб чиқариш воситаларига жамoa ва хусусий мулкчиликка асосланган хўжаликлар тузган ҳолда қайта қурилади

Ерга давлат мулкчилигини қатий равшда та;минлаш унга хусусий мулк бўлишига йўл қўймаслик

Қишлоқ хўжалиги маҳсулоти ишлаб чиқарувчиларда мулк эгаси ҳиссасини яратиш, уларни ўз меҳнати натижаларига эга бўлишлигини таъминлаш;

Моддий рағбатлантириш ҳиссини ривожлантириш ва ҳаказо.